

REFLEXIÓK
AZ MTA OKTATÁSI MUNKACSOPORTJA ÁLTAL KÉSZÍTETT
„HELYZETFELMÉRÉS ÉS JAVASLATOK A TANÁRKÉPZÉSRŐL
ÉS A TANÁROK HELYZETÉRŐL” CÍMŰ ANYAG
ÉS AZ MRK PB 2010. MÁJUS 26-AI PLENÁRIS ÜLÉSÉN
ELHANGZOTTAK ALAPJÁN

BENEDEK ANDRÁS

az MRK PB
elnöke

1. Testületünk a Magyar Rektori Konferencia (MRK) által is elfogadott állásfoglalásában határozottan kinyilvánította, hogy a legfontosabb probléma a tanári pálya presztízsének megdőbbentően alacsony szintje. Az MTA Oktatási Munkacsoportjával egyetértünk abban, hogy a tanári fizetések lényeges emelése és a tanári életpályán belül az előrehaladás biztosítása nem teherként, hanem a legjövödelmezőbb befektetésként kell, hogy megjelenjen a költségvetésben. **Ezen a téren azonnali tennivalója van az országnak, melyet e fórumról is ösztönöznünk kell.**

2. Az elmúlt években egyre gyakrabban és élesebben szembesültünk azzal, hogy a tanárképzés nem azokra a diákokra, nem azokra az iskolai körülményekre készíti fel, amelyik ma jellemzőek. Ezért a 111/1997. kormányrendelet által megszabott korlátokon belül a pedagógusképző intézmények kipróbáltak különböző tartalmakat, különböző eljárásmodokat, melyek a következő javaslatok megalapozását szolgálták. Ezek a törekvések a tanárképzéssel foglalkozó szakirodalomban is tükröződnek.

3. A tanárság interdiszciplináris hivatás, amelyben nem a diszciplínát tanítják, hanem a diákot tanítják a diszciplínára. Ennek a körülménynek a mérlegelése lényeges! A leggyakrabban elhangzó probléma, hogy a bolognai rendszerben képzett tanárok nem kapnak megfelelő szaktudományos felkészítést, tehát a színvonal nem lehet megfelelő! A tények azt mutatják, hogy egy tanári végzettség mögött **három különböző szintű szaktudományos felkészültség** is lehet. Egyrészt a második szakképzettség, ami az alapképzésben 50 és hozzá a mesterképzésben, a szakmódszertant nem számítva, további 30–40 kreditnyi szaktudományos teljesítményt vár el. Ez **megfelel a régi főiskolai szintű képzés kreditmennyiségének**. A szaktu-

dományos felkészültségben a következő, és lényegében gyakoribb eset az első szak, ami az alapképzés minimum 110 és a mesterképzés további 20–30 kreditjéből áll. **Ez valamivel magasabb, mint a régi egyetemi szintű kétszakos tanári szak szaktudományos követelménye.** Ez a rendszer lehetővé teszi, hogy diszciplináris mesterszak után szerezzen valaki tanári képesítést. Ebben az esetben a szaktudományos kreditszám jóval meghaladja a 200-at. Így bár eltérő szintű szaktudományos képzettségek állnak a tanári végzettség mögött, de **többségében eléri, sőt meg is haladhatja a korábbi egyetemi szintű szaktudományos követelményeket.**

4. A természettudományos tanárképzés kétfokozatú megvalósításával kapcsolatosan két felvételi kör eredményei ismertek a tanári mesterképzési szakon, valamint két alapképzéses évfolyam hallgatói választották alacsony számban a tanári szakirányt. Ennek következményeképpen éveken keresztül kis mértékben fog kibocsátani a felsőoktatás fizika, kémia, biológia, informatika és matematika tanárt. A kétfokozatú tanárképzésben a tanári szakirányt választók szakmai hátrányba kerülnek a diszciplináris szakirány hallgatóival szemben, **az alapképzés tanári** szakirányos diplomája nem használható csak a tanári mesterképzésre való felvételihez.

5. A jelenleg formálódó különböző konstrukciós elemeket áttekintve javasoljuk, hogy a tanári pályát olyan hallgató választhassa, aki a 2. félév végéig jó eredménytel teljesíti a mintatanterv szerinti 60 kreditet (+/- 10%) és sikeresen túljut az ún. alkalmassági vizsgán. A harmadik félévtől a második tanári szakképzettség diszciplináris megalapozásához szükséges tanulmányok is megkezdődnének. A második szak jelenlegi 50 kredit mennyiségét célszerű felemelni 80 kreditre. A harmadik félévtől a tanári szakképzettség érdekében tanulmányokat folytatók esetében okafogyott a szakdolgozat megírása és a záróvizsga letétele. A felszabaduló kreditek tovább segítik a két szak egyensúlyát. A hallgatók megfelelő tanulmányi előmenetel esetén felvételi vizsga nélkül kerülhetnének a tanári mesterképzésbe. Akik nem képesek az egyenes úton továbbhaladni, azok a 7. félévben szakirány (szakképzettség) megszerzésére törekedve záróvizsgát tehetnek, mellyel kiléphetnek a munkaerőpiacra, illetve sikeres felvételi vizsga esetén folytathatják tanulmányaikat.

6. A szakmai tanárképzést nem lehet a közismereti tanárképzés egyszakos-kétszakos dimenziójában értelmezni. A szakmai tanárok bizonyos szakterületek, szakirányok (pl. gépész, villamos, közgazdasági, művészeti stb.) tárgyainak oktatására kapnak felkészítést. Éppen ezért a képzésben a szakmódszertanoknak kiemelt jelentőségük van. A mérnökképzés 7 féléves időtartamú (alapképzés), erre épül rá a 4 féléves, 120 kredites mérnök-tanár mesterképzés. Az osztott képzés első szakaszának végén a hallgatók a munkaerőpiacon jól konvertálható BSc mérnöki, közgazdasági stb. végzettséget szereznek. Az osztatlan képzés bevezetésével nem hogy

több, ellenkezőleg, még kevesebb fiatal jelentkezne a szakmai tanárképzésre. A hallgatóknak is nagyobb a biztonságérzetük mérnöki, közgazdasági BSc diplomával és a mesterszintű szakmai tanárképzés esetében ez kellő minőségi szűrőt jelent.

7. A tanárképzésre való jelentkezést ösztönözni kell a gyakorlati pedagógiai tevékenységet motiváló kiemelt ösztöndíj bevezetésével és az államilag finanszírozott helyek racionalizálásával. Kiváló pedagógusokról elnevezett állami ösztöndíjakat kell létrehozni, amelyeket a tanárképzésben részt vevő legkiválóbb hallgatók kaphatnak meg a képzés ideje alatt.

8. Az MRK PB véleménye széleskörű egyeztetésre és a testületi munkára alapozott állásfoglalásra épül. Bizottságunk a jövőben is készséggel közreműködik a szakmai egyeztetésekben és elkötelezetten támogatja a pedagógusképzés korszerűsítését, társadalmi elismertségének és szakmai színvonalának emelését.